

NOTITIE

Aanvullend onderzoek vleermuizen en hazelwormen aan de Maarsbergseweg 25 te Leersum

Opdrachtgever Buro SRO, dhr. M. de Weerd
Projectcode BE/2014/082/no
Auteur(s) ing. C.J. Blom
Datum 19 augustus 2014
Status Definitief

1. Aanleiding

Transportbedrijf Hoogenraad B.V. is voornemens haar bedrijf te verplaatsen naar de Maarsbergseweg 25 te Leersum. Op de locatie staan momenteel een woonhuis en enkele schuren. Het omliggende terrein bestaat hoofdzakelijk uit delen bos en verharding. In het kader van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling dient een deel van de bebouwing gesloopt te worden. Het omliggende terrein wordt gedeeltelijk bouwrijp gemaakt waarvoor bestaande begroeiing wordt gerooid.

Omdat de voorgenen activiteiten mogelijk een negatief effect zouden kunnen hebben op aanwezige (beschermde) flora en fauna is in het kader van de Flora en faunawet (2002) een ecologische quickscan uitgevoerd door Laneco (Van Pijkeren, 2014). Uit dit onderzoek bleek dat mogelijk negatieve effecten op zouden kunnen treden voor vleermuizen en hazelwormen. De te slopen opstallen plangebied bieden mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen en het omliggende terrein is mogelijk onderdeel van het habitat van hazelwormen.

De ruimtelijke onderbouwing van beoogde bestemmingsplanwijziging wordt opgesteld door Buro SRO. Namens Buro SRO heeft de heer M. de Weerd, Blom Ecologie verzocht om een tweetal veldbezoeken uit te voeren naar de aanwezigheid van vleermuizen en hazelwormen. In deze notitie worden de resultaten van deze veldbezoeken beschreven.

In dit onderzoek zijn de volgende twee hoofdvragen centraal gesteld:

- *Is het plangebied onderdeel van het habitat van vleermuizen en de hazelworm?*
- *Op welke wijze maken vleermuizen en hazelworm (waarschijnlijk) gebruik van de planlocatie? Zijn er vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageer- en vliegroutes aanwezig?*

2. Onderzoeksmethodiek

Vleermuizen

De uitvoering van de veldbezoeken ten behoeve van vleermuizen zijn geïnspireerd op de richtlijnen uit het vleermuisprotocol (Anonymus, 2013). Tijdens de veldbezoeken op 30 juli 2014 en 12 augustus 2014 zijn geluidswaarnemingen en zichtwaarnemingen (foto en optisch en e.v.t. boomcamera) verzameld. Nadere analyse van opgenomen geluiden met behulp van BATSOUND heeft niet plaatsgevonden.

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een batdetector, type Petterson 240x. Dit type is hetrodyne en heeft een *time expansion* functie. De *time expansion* functie maakt het mogelijk de geluidopnames te vertragen waardoor nauwkeurige analyse van de sonargeluiden uitgevoerd kunnen worden. Geluidswaarnemingen zijn opgenomen met een opnameapparaat van het merk Roland, type R-05.

Hazelwormen

Hazelwormen leiden een verborgen bestaan en verblijven graag bij (kunstmatige) elementen die snel opwarmen onder invloed van de zon. De plaatjes zijn dan ook bij uitstek locaties waar de hazelwormen onder kruipen. De methode geeft in grote mate zekerheid over de aan of afwezigheid van de soort in een gebied.

De aanwezigheid van de hazelworm is bepaald met behulp van de plaatjesmethode. De methode bestaat uit het plaatsen van ca. 20 plaatjes van 40x40 cm per traject. De kunststof plaatjes zijn op 30 juli 2014 neergelegd op zonnrijke plaatsen in de nabijheid van schaduwrijke plaatsen en dichte vegetatie. Op 12 augustus 2014 zijn de plaatjes gecontroleerd en weggehaald.

Tabel 1 Veldbezoeken op de planlocatie. De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in het vleermuisprotocol 2013 (GaN) en de voorschriften met betrekking tot de inventarisatie van hazelwormen.

	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
Veldbezoek 1	30 juli 2014	20.45-23.40	droog, 18°, 0/8 bew., 1-2 Bft
Veldbezoek 2	12 augustus 2014	15.00-15.45	droog, 20°, 3/8 bew., 2-3 Bft
Veldbezoek 3	14 augustus 2014	21.05-23.10	motregen, 15°, 8/8 bew., 1-2 Bft

3. Resultaten

Vleermuizen

Gedurende de veldbezoeken zijn diverse waarnemingen gedaan van gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en een waarneming van laatvlieger *Eptesicus serotinus*. Onderstaand volgt een korte beschrijving van de waarnemingen (chronologisch) en een ecologische interpretatie hiervan.

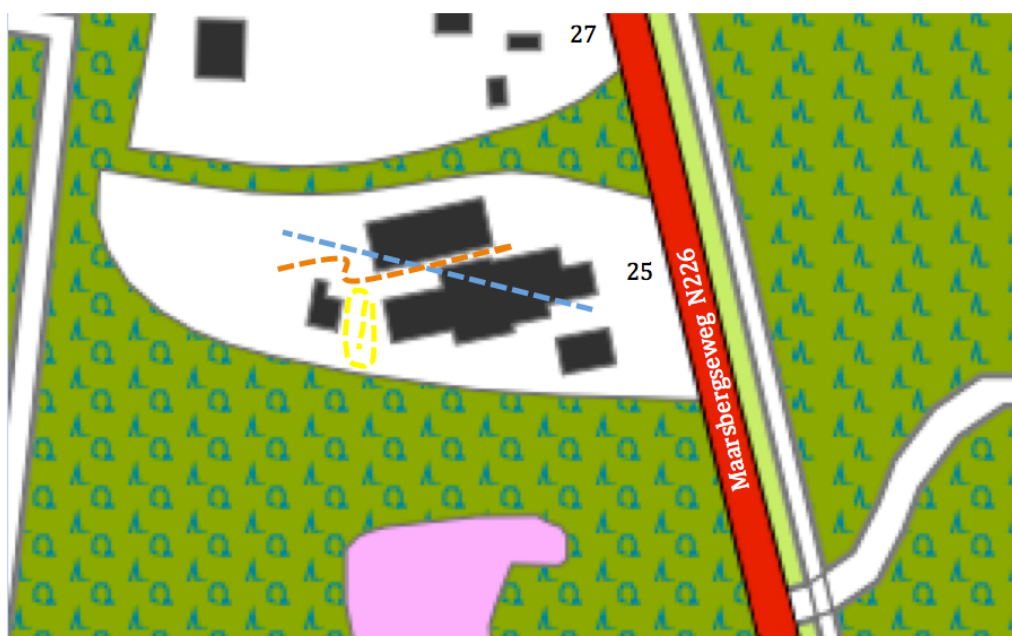
Op 30 juli 2014 zijn van 22.13 tot 22.18 twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen t.h.v. van het pad tussen de schuren (oranje lijn, figuur 1). Vanaf 22.25-22.26 en omstreeks 23.29 is op dezelfde locatie een foeragerend individu gelokaliseerd. Later op de avond zijn achter de schuren tweemaal een kort foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen omstreeks 22.34 en 22.47 (gele lijn, figuur 1).

Tijdens het veldbezoek op 14 augustus 2014 is van 21.30 tot 21.58 een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen achter de schuren (gele lijn, figuur 1). Vanaf 22.36-22.38 is op dezelfde locatie een tweede individu gelokaliseerd. Later op de avond zijn achter de schuren viermaal een kort foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen omstreeks 22.02, 22.53, 22.56 en 23.02. Om 23.06 is tevens een overvliegend individu waargenomen t.h.v. het pad tussen de schuren. De waarneming van laatvlieger betreft een overvliegend individu om 21.43 (blauwe lijn, figuur 1).

Een nadere inspectie van de potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen voorafgaand aan het onderzoek op 30 juli 2014 leidde tot genuanceerdere inzichten dan verkregen middels de ecologische quickscan (Van Pijkeren, 2014). De betimmering langs de gevels is zeer beperkt geschikt omdat geen geïsoleerde ruimtes aanwezig zijn waardoor een luchtstroom kan ontstaan. Vleermuizen mijden plaatsen met tocht waardoor de veronderstelde potentie zienderogen afneemt.

De gewone dwergvleermuis is een typische gebouwbewonende soort. De soort gebruikt ruimten onder daken, in spouwruimtes en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar- en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011). Het plangebied wordt echter door de gewone dwergvleermuis gebruikt als foerageergebied. Gedurende het onderzoek is de aanwezigheid van een vaste rust- en of verblijfplaats in de schuren niet vastgesteld; in- en/of uitvliegende en op locatie roepende en zwermende dieren zijn niet waargenomen. De overige gebouwen hebben geen potentie (Van Pijkeren, 2014). Door de sloop van de gebouwen verdwijnt de luwte waarlangs vleermuizen nu foerageren. Gelet op de structuurrijke omgeving, de hoeveelheid alternatieven en de zeer beperkte functie leidt dit niet tot een significante verslechtering van het habitat en de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatvlieger is een typische gebouwbewonende vleermuis. De soort gebruikt ruimten onder daken, in spouwruimtes en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar- en overwinteringslocatie. Gebouwen worden soms gebruikt als baltslocatie (Dietz et al., 2011). De soort gebruikt als foerageergebied met name open plekken in een structuurrijke omgeving.

Figuur 1 Waarnemingen van vleermuizen gedurende de veldbezoeken op 30 juli 2014 en 14 augustus 2014 (bron: Topografische dienst Kadaster).

Hazelwormen

De plaatjes zijn geplaatst op representatieve delen van het terrein waar ruimtelijke ingrepen zijn beoogd. De delen zijn hoofdzakelijk gelegen rondom de achterste schuur en in de randen van het bos (langs de begrenzing van het perceel). Tijdens de plaatjescontrole op 12 augustus 2014 zijn geen hazelwormen aangetroffen. Tevens zijn geen sporen waargenomen die duiden op aanwezigheid van de soort gedurende de onderzoeksperiode.

Overige waarnemingen

Tijdens het veldbezoek op 30 juli 2014 zijn in de directe omgeving van het plangebied meerdere waarnemingen gedaan van roepende steenuilen *Athene noctua*. Driemaal is een roepend individu aan de overzijde van Maarsbergseweg (Ten oosten) gehoord, omstreeks 22.24, 22.42 en 23.15. Gedurende 23.15 tot 23.30 heeft de uil zich met een omtrekkende beweging over het zuiden verplaatst ten westen van de locatie. Gedurende deze verplaatsing werd meerdere malen geroepen. Gelet op de inrichting van de planlocatie, de waarnemingsafstand, de omvang van het habitat en de hoeveelheid potentieel geschikt habitat in de directe omgeving kunnen significant negatieve effecten op steenuilen uitgesloten worden.

Op en nabij de planlocatie zijn verder geen zwaarder en/of strikte beschermde flora en fauna aangetroffen. Effecten op overige soortgroepen kunnen, geheel in overeenstemming met de bevindingen naar aanleiding van de uitgevoerde quickscan, aannemelijk worden uitgesloten.

4. Conclusies

Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn alleen foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen en een overvliegende laatvlieger. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen is in dit onderzoek niet vast komen te staan.

Het foerageergebied van de gewone dwergvleermuis bestaat uit twee typen foerageergebieden; open ruimten in dichte bossen en sterk windbeschutte plaatsen langs lijnvormige groen elementen en/of water. Het foerageergebied van de soort is afhankelijk van het voedselaanbod 0,3-300 ha. groot en ligt binnen 5 kilometer van de verblijfplaats (Anonymus, 2011). Het foerageergebied van de laatvlieger bestaat uit open gebied zoals vochtige graslanden, akkers en randen van stedelijk gebied en parken. Het foerageergebied van de soort bevindt zich binnen 4 kilometer van de verblijfplaats. Uit Spaans onderzoek is gebleken dat volwassen vrouwtjes een foerageergebied van 1,6-7,9 km² hebben (Limpens *et al.*, 1997).

Vleermuizen foerageren vaak over een groot gebied middels een diversiteit aan trajecten die afhankelijk van weersomstandigheden en voedselaanbod bezocht worden (Limpens *et al.*, 1997; Dietz *et al.*, 2011, & Anonymus 2011). Kleinschalige (landschaps)elementen vormen dan ook vaak slechts een beperkt onderdeel van een foerageernetwerk. Omdat vleermuizen gebruik maken van een uitgebreid netwerk aan foerageergebieden en vliegroutes is het moeilijk om te kwalificeren welke functie het plangebied exact heeft. Gelet op de ruimtelijke structuur waarin de planlocatie is gelegen vormt deze slechts een marginaal onderdeel als potentieel element van een foerageergebied/-netwerk. Het beperkt aantal en relatief korte waarnemingen gedurende het nader vleermuisonderzoek bevestigen dit beeld. De inrichting, ligging, bebouwing en beplanting van de locatie is niet dermate bijzonder dat unieke foerageermogelijkheden aanwezig zijn. Gelet op de tijdelijke aanwezigheid van soorten en de beperkte hoeveelheid individuen is het aannemelijk dat de locatie een klein onderdeel is van een groot foerageernetwerk wat in de regel geen essentiële functie vervult. De gunstige staat van instandhouding is in de regel niet in het geding als dergelijke terreindelen worden heringericht.

Hazelworm

Gedurende dit onderzoek is het voorkomen van hazelworm niet aangetoond. De planlocatie bevindt zich aan de rand van geschikt habitat voor de soort. Gelet op het ontbreken van waarnemingen, de matige geschiktheid, van oudsher relatief hoge verstoring, ruimschootse aanwezigheid van geprefereerd habitat in de directe omgeving et cetera is het waarschijnlijk dat de planlocatie momenteel geen tot een marginale functie heeft voor hazelwormen. Tevens geldt hier dat over het algemeen de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is als kleine en matig (potentieel) geschikte terreindelen worden omgevormd.

5. Literatuur

- Anonymus, 2011. Gewone dwergvleermuis – *Pipistrellus pipistrellus*. Soortenstandaard, Dienst Regelingen – Ministerie van EL&I, Den Haag
- Anonymus, 2013. Vleermuisprotocol 2013. Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Dienst Landelijk Gebied – www.vleermuisprotocol.nl
- Bang, P. & P. Dahlström, 2005. Tierspuren. Fährten, Fraßspuren, Losungen, Gewölle und andere. BLV Buchverlag GmbH & Co. KG, München
- Creemers, R.C.M & J.J.C.W. van Delft (ravn)(redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. -Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden
- Dietz, C., O. von Helvesen, D. Nill & P.H.C. Lina, 2011. Vleermuizen: alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika: biologie, kenmerken en bedreigingen. Tirion Natuur, Utrecht.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Pijkereen, D. van, 2014. Quick scan flora en fauna. Maarsbergseweg 23/25 te Leersum. Laneco, project 04.14.02

Websites en links

www.vleermuisprotocol.nl

www.soortprotocollenflora-enfaunawet.stowa.nl

We hopen u met deze notitie voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er desondanks vragen zijn kunt u vrijblijvend contact opnemen.

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'C.J. Blom', with a stylized flourish at the end.

ing. C.J. Blom,
BLOM ECOLOGIE

© BLOM ECOLOGIE
KERKSTRAAT 4 - 4181 AB WAARDENBURG

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Blom Ecologie is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie.